

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Sžf/61/2013
Identifikačné číslo spisu:	7013200208
Dátum vydania rozhodnutia:	27.06.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Baricová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:7013200208.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne obchodnej spoločnosti BARAVIN, s. r. o., so sídlom Veľká Bara 5, IČO: 36 200 417, zastúpene JUDr. Martinou Gombosovou,, advokátkou so sídlom Moldavská cesta 21/A, Košice, proti žalovanému Finančnému riaditeľstvu Slovenskej republiky, so sídlom Lazovná 63, Banská Bystrica, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 1100304/1/1308632/2012 z 10. decembra 2012, o odvolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach, č. k. 6S/25/2013-17 z 29. apríla 2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Košiciach, č. k. 6S/25/2013-17 z 29. apríla 2013 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

Napadnutým uznesením Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „krajský súd“) nevyhovel žiadosti žalobkyne o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Pri svojom rozhodovaní vychádzal z ustanovenia § 138 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP dôvodiac tým, že v danom prípade je potrebné prihliadať na osobitné postavenie účastníka konania ako právnickej osoby, t. j. podnikateľa v zmysle Obchodného zákonníka a na charakter konania, podľa druhej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku. Uviedol, že podnikanie treba chápať ako činnosť, pri ktorej podnikateľ podstupuje riziko, že jeho konanie môže viesť k zisku alebo i k strate. Okolnosti, že podnikateľ nie je pri svojej podnikateľskej činnosti úspešný a nedosahuje zisk, že má pohľadávky po lehote splatnosti, alebo že v dôsledku neúspešného podnikania v minulosti sa teraz ocitol v nepriaznivej finančnej situácii, nemôžu byť dôvodmi pre oslobodenie od súdnych poplatkov. Podnikateľské riziko nie je možné prenášať na štát.

Krajský súd v zmysle uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Sžf/48/2011 v tejto súvislosti poukázal na to, že ak ide o okolnosti, ktoré sú dané takmer vo všetkých konaniach, v ktorých vystupujú ako účastníci konania podnikatelia vykazujúci stratu namiesto zisku, ako jedného zo základných pojmových znakov podnikania, tak pokiaľ by zákonodarca okolnostiam takejto povahy pripisoval význam z hľadiska oslobodenia od platenia súdneho poplatku, vyjadril by to legislatívne zaradením týchto konaní, či účastníkov do ustanovení, ktoré upravujú vecné alebo osobné oslobodenie od súdneho poplatku v § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis

z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 71/1992 Zb.“). Ako však vyplýva z obsahu právnej normy ustanovenej v § 4 ods. 1, 2 zákona č. 71/1992 Zb. zákonodarca týmto okolnostiam neprisuduje naznačený význam. Pomery žalobcu ako právnickej osoby by odôvodňovali oslobodenie od súdnych poplatkov, pokiaľ by sa dostal do ťaživej finančnej situácie z dôvodov ktoré by neboli v príčinnej súvislosti s jeho podnikaním, napr. z dôvodu vyššej moci.

V danom prípade, ako vyplýva z obsahu žiadosti žalobkyne, táto je právnickou osobou, t. j. podnikateľom v zmysle Obchodného zákonníka. Žalobkyňa ako právnická osoba vznikla za účelom podnikania. Riziko neúspechu žalobkyne, ktoré z podnikateľskej činnosti pre ňu plyní preto nemôže znášať štát. Pokiaľ by tomuto tak nebolo, potom by podnikateľské riziko každého podnikateľa prechádzalo na štát, keďže súdne poplatky sú príjmom štátneho rozpočtu, čo je neprípustné, pretože každý podnikateľ podniká na vlastnú zodpovednosť (§ 2 ods. 1 Obchodného zákonníka).

Preto krajský súd po oboznámení sa s obsahom žiadosti žalobkyne o oslobodenie od súdnych poplatkov, ktorú žalobkyňa ničím nedokladovala, dospel k záveru, že dôvody uvádzané žalobkyňou v žiadosti nie sú spôsobilé pre naplnenie predpokladov pre oslobodenie od súdnych poplatkov, majú na zreteli aj výšku súdneho poplatku, ktorá s účinnosťou od 01.01.2009 do 30.09.2012 bola len 66,- eur a od 01.10.2012 je 70,- eur podľa Sadzobníka súdnych poplatkov a poplatku za výpis z registra trestov, jeho položky 10 písm. a/ zákona č. 71/1992 Zb., ktorý poplatok nie je tak vysokým poplatkom, že by žalobkyňa tento poplatok vzhľadom na aj svoj majetok - základné imanie s rozsahom splatenia 6.000,- eur - ktorý vlastní ako spoločnosť s ručením obmedzeným podľa obchodného registra, kde je zapísaná s týmto majetkom, pričom na žalobkyňu do dnešného dňa nebol vyhlásený konkurz, nebola schopná súdny poplatok zaplatiť.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podala žalobkyňa v zákonnej lehote odvolanie a žiadala, aby odvolací súd napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa zmenil a priznal žalobkyňi oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu.

Majúc jednoznačne za to, rozhodnutie Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky ako aj rozhodnutie správcu dane ako prvostupňového orgánu, sú nezákonné poukázala na to, že patrí do skupiny spoločností personálne spojených s p. A. K., z ktorého dôvodu sú tieto spoločnosti účastníkmi niekoľko desiatok (až stovák) súdnych sporov, keď podanými žalobami napadli nezákonnosť postupu ako aj rozhodnutí daňových úradov, pričom ani jedna z vyššie uvedených súdnych vecí podľa informácií, ktorými disponuje žalobkyňa nebola právoplatne ukončená v neprospech týchto subjektov. Takto podľa žalobkyne nejde o zjavne neúspešné uplatnenie práva.

Poukázala tiež na to, že s ohľadom na neprimerané zaťaženie spoločností spojených s p. A. K. zo strany daňových úradov, pokračovanie v daňových kontrolách zo strany správcu dane, nerešpektujúcich rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach, nezákonné zadržiava finančných prostriedkov patriacich spoločnostiam spojených s p. A. K. zo strany daňových úradov, blokovaním majetku a v neposlednom rade aj z dôvodu negatívnej medializácie veci zo strany štátnych orgánov (nerešpektujúcich prezumpciu nevinu) spoločnosti spojené s p. A. K. (teda aj žalobkyňa) nemôžu vykonávať žiadnu podnikateľskú činnosť. Z týchto dôvodov sa spoločnosti dostali do finančnej tiesne a žalobkyňa nedisponuje žiadnou finančnou hotovosťou, s ktorou by mohla voľne disponovať. Taktiež žalobkyňa nemá žiaden hnutelný či nehnuteľný majetok relevantnej hodnoty, ktorý by bolo možné speňažiť a s ktorým môže disponovať.

Žalobkyňa nesúhlasila s odôvodnením krajského súdu, že tieto okolnosti sú pre posúdenie žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov irelevantné, nakoľko práve tieto okolnosti vytvárajú situáciu, ktorá znemožňuje žalobkyňi (cez pomery žalobkyne obmedzujúce vykonávať podnikateľskú činnosť a nakladať s majetkom a finančnými prostriedkami) súdny poplatok uhradiť, t. j. pomery žalobkyne oslobodenie od súdneho poplatku odôvodňujú. Súdom vyrubená povinnosť uhradiť súdny poplatok žalobkyňi prakticky znemožňuje domáhať sa ochrany svojich práv súdnou cestou (žalobkyňa nemá finančné prostriedky na ich úhradu), ktoré predstavuje jeho ústa právo zaručené Ústavou Slovenskej republiky. Súhlasila síce, že výška súdneho poplatku nepredstavuje príliš vysokú čiastku, ale pre žalobkyňu je aj táto suma v súčasnosti vysoká, no spoločnosti personálne spojené s p. A. K. sú účastníkmi množstiev súdnych sporov a tak celková výška súdnych poplatkov, ktorými sú tieto spoločnosti zaťažené predstavujú sumy až niekoľko desiatok tisíc eur. Domáhať sa súdnou cestou zrušenia rozhodnutia Finančného riaditeľ Slovenskej republiky pritom predstavuje jedinou zákonnú cestu, ktorou si žalobkyňa môže uplatniť právo na svoju ochranu v danej veci.

Nepriznanie oslobodenia od súdnych poplatkov z dôvodu, že žalobkyňa je podnikateľom a došlo by tým k preneseniu podnikateľského rizika z podnikateľa na štát (čo je hlavným argumentom, pre ktorý súd žalobkyni oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal) nemá podľa žalobkyne oporu ani v súčasnej právnej praxi (aj praxi Krajského súdu v Košiciach) a nie je v súlade s judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Poukázala pritom na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Obo/127/2008, 5Obo/128/2008 a 5Obo/129/2008 z 30. júla 2009 v zmysle ktorého „Ustanovenie § 138 ods. 1 OSP oprávňuje súd na návrh účastníka priznať mu celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov. Predpokladom pre takéto rozhodnutie je skutočnosť, že to pomery účastníka odôvodňujú, a že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešne uplatňovanie, alebo bránenie práva. Zákon stanovuje rovnaké kritériá pre všetkých účastníkov bez rozlišovania, či ide o fyzickú, alebo právnickú osobu a podnikateľa, alebo nepodnikateľa. Zamietnutie návrhu obchodnej spoločnosti s odôvodnením, že by sa tým prenášalo podnikateľské riziko na štát, nemá oporu v zákone Pri priznaní oslobodenia fyzickej osobe sú rozhodujúce najmä majetkové pomery, pričom súd neskúma, či si prípadne svoju situáciu nezavinil sám a priznanie oslobodenia by sa rovnako mohlo považovať za nespravodlivé zvýhodnenie oproti inému účastníkovi.“.

Žalobkyňa taktiež poukázala na uznesenie Krajského súdu v Košiciach, č. k. 4Cob/39/2012-135, ktorým priznal žalobkyni - podnikateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov, z obdobných dôvodov ako uviedla žalobkyňa.

Žalobkyňa taktiež nesúhlasila s tvrdením krajského súdu, že nepreukázala ňou tvrdené skutočnosti. Krajský súd má vedomosť o desiatkach a stovkách podaných žalôb spoločnosťami personálne spojenými s p. A. K. práve na Krajský súd v Košiciach. Krajský súd má taktiež vedomosť o množstve úspešných súdnych rozhodnutí (v prospech spoločností spojených s p. A. K.). Okrem toho súd žalobkyňu nevyzval na doplnenie žiadnych dôkazov, nevykonal žiadne dokazovanie a bez ďalšieho vec rozhodol v neprospech žalobcu, čo žalobca považuje za postup, ktorý je v rozpore so zákonom.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP) preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu z dôvodov a v rozsahu uvedenom v odvolaní žalobcu (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP) postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 250ja ods. 2 veta prvá OSP a dospel k záveru, že uznesenie krajského súdu nevychádza z dostatočných skutkových zistení.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) z predloženého spisového materiálu krajského súdu zistil, že žalobkyňa sa žalobou podanou na krajskom súde dňa 18. februára 2013 domáha preskúmania rozhodnutia žalovaného č. 1100304/1/1308632/2012 z 10. decembra 2012, ktorým žalovaný potvrdil rozhodnutie Daňového úradu Košice, pobočka Trebišov č. 9813401/5/3330/2012/Trezo 07. júna 2012, ktorým bol za zdaňovacie obdobie marec 2008 vyrubil žalobkyni rozdiel dane z pridanej hodnoty v sume 154.958,14 eura.

Krajský súd výzvou z 26. februára 2013 č. k. 6S/25/2013-8 uložil žalobkyni, aby v lehote 10 dní zaplatila súdny poplatok v sume 70,- eur podľa položky č. 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb..

Žalobkyňa súdny poplatok nezaplatila ani po urgencii krajského súdu z 05.02.2013 a dňa 19.02.2013 doručila súdu faxové podania označené ako „Odvolanie proti uzneseniu o zastavení súdneho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku“, osobne doplnené dňa 21.02.2013, ktoré podaním z 19.03.2013 opravila na „Návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov“ poukazujúc na nedostatok finančných prostriedkov a množstvo sporov, ktoré vedie voči žalovanému.

Podľa § 5 ods. 1 písm. a/ zákona č. 71/1992 Zb. poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu, odvolania a dovolania alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom navrhovateľ, odvolateľ a dovolateľ.

Podľa § 138 ods. 1 OSP na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Ak nerozhodne súd inak, vzťahuje sa oslobodenie na celé konanie a

má i spätnú účinnosť; poplatky zaplatené pred rozhodnutím o oslobodení sa však nevracajú.

Podľa § 246c ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona. Opravný prostriedok je prípustný, len ak je to ustanovené v tejto časti. Proti rozhodnutiu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky opravný prostriedok nie je prípustný.

Zákondarca v citovanom ustanovení Občianskeho súdneho poriadku pripúšťa možnosť čiastočného, prípadne úplného oslobodenia od súdnych poplatkov. Predpokladom priznania oslobodenia od súdnych poplatkov je v prvom rade samotná žiadosť účastníka konania, preukázanie dôvodov, spočívajúcich v majetkových, sociálnych, finančných a pod. pomeroch účastníka, odôvodňujúcich oslobodenie od súdnych poplatkov a súčasne preukázanie, že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Povinnosťou súdu je skúmať splnenie podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov v každom prípade individuálne, a to aj vzhľadom na individuálnosť každého konania.

Účelom ustanovenia § 138 OSP je, aby účastníkovi nebolo len pre jeho majetkové a sociálne pomery znemožnené uplatňovať alebo brániť svoje právo. Pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov musia byť súčasne splnené dve podmienky, a to nepriaznivá finančná resp. majetková situácia a skutočnosť, že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva (teda quasi pravdepodobnosť úspechu v ďalšom konaní na strane žiadateľa). Vychádzajúc, ako z jazykového výkladu uvedeného zákonného ustanovenia, ako i zo zásady rovnosti účastníkov občianskeho súdneho konania, deklarovanou taktiež Európskym súdom pre ľudské práva, zákon nerozlišuje medzi subjektami podnikateľskými a nepodnikateľskými. Oprávnenosť žiadosti preto hodnotí súd z hľadiska splnenia uvedených podmienok, pričom vychádza zo skutočností, preukázaných žiadateľom.

O oslobodení od súdnych poplatkov v zmysle uvedeného zákonného ustanovenia súd rozhoduje na návrh účastníka konania, ku ktorému je tento povinný pripojiť listinné dôkazy, deklarujúce jeho majetkové pomery.

Z obsahu spisového materiálu najvyšší súd zistil, že krajský súd vôbec neskúmal majetkové pomery žalobkyne za účelom zistenia, či boli splnené podmienky pre priznanie individuálneho oslobodenia od súdnych poplatkov a iba s prihliadnutím na výšku súdneho poplatku a na skutočnosť, že žalobkyňa je podnikateľským subjektom a že riziko neúspechu žalobkyne, ktoré z podnikateľskej činnosti pre ňu plynie nemôže znášať štát, dospel k záveru, že žalobkyňa nepreukázala podmienky pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Ako vyplýva z obsahu spisu, krajský súd teda žalobkyni nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov, napriek tomu, že nemal k dispozícii žiadne žalobkyňou doložené doklady.

Podľa § 43 ods. 1 veta prvá a druhá OSP (v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP) sudca alebo poverený zamestnanec súdu uznesením vyzve účastníka, aby nesprávne, neúplné alebo nezrozumiteľné podanie doplnil alebo opravil v lehote, ktorú určí, ktorá nemôže byť kratšia ako desať dní. V uznesení uvedie, ako treba opravu alebo doplnenie vykonať.

V predmetnej veci, pokiaľ žalobkyňa nepredložila žiadne doklady na podporu svojich tvrdení uvádzaných v návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov, mal krajský súd žalobkyňu vyzvať na doplnenie neúplného podania. Ak tak nepostupoval, porušením uvedeného ustanovenia zákona žalobkyni odňal právo konať pred súdom, keď jej neumožnil vytýkaný nedostatok návrhu odstrániť a majetkové pomery ako aj počet ňou vedených súdnych konaní deklarovať.

Bez opomenutia nemožno nechať tiež skutočnosť, že v čase rozhodnutia krajského súdu bolo v účinnosti ustanovenie § 138 ods. 2 písm. a/ OSP v platnom znení, v zmysle ktorého pomery účastníka musia byť dokladované vyplneným tlačivom, ktorého vzor uverejní ministerstvo spravodlivosti na svojom webovom sídle.

I keď sa možno stotožniť s názorom krajského súdu ohľadom postavenia žalobkyne ako právnickej

osoby - podnikateľa, ako aj jeho názorom na výšku súdneho poplatku za žalobu, osobitné okolnosti daného prípadu nebolo možné ponechať bez povšimnutia. Treba súhlasiť s názorom, že žalobkyňa ako právnická osoba vznikla za účelom podnikania. Každý podnikateľský subjekt, ktorý vykonáva podnikateľskú činnosť, musí tiež počítať s finančnými prostriedkami, ktoré bude mať, či už na uplatňovanie alebo bránenie práva v občianskom súdnom konaní a nedostatok finančných prostriedkov žalobkyne (právnickej osoby) nemôže byť sám osebe dôvodom na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Majetkové pomery žalobkyne je však potrebné zisťovať z daňových priznaní a výpisov z bankových účtov, ktoré žalobkyňa súdu nepredložila a ktoré si ale krajský súd od žalobkyne ani nevyžiadal. Pritom ako je už uvedené vyššie, nemožno opomenúť ani počet súdnych konaní, ktoré žalobkyňa proti žalovanému vedie, čo takisto musí preukázať žalobkyňa.

Vzhľadom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 veta druhá OSP a § 221 ods. 1 písm. f/ OSP zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie, nakoľko až po zistení majetkových pomerov žalobkyne a okolností majúcich vplyv na násobok sumy súdneho poplatku bude možné o návrhu žalobkyne na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov vecne správne rozhodnúť.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zák. č. 757/2004 o súdoch o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.